

Σκόρπιες σκέψεις (1/10/2007)

ΕΝΑ ΑΠΟ τα αρχαία κείμενα που κάποτε είχαμε την ευτυχία να διδασκόμαστε στα σχολεία μας ήταν οι παραινέσεις του Ισοκράτη *‘Προς Δημόνικον’*. Αυτές τις μέρες μου ήρθε στη μνήμη μια από αυτές: *«Εύλαβου τὰς διαβολὰς κἄν ψευδεῖς ὦσιν· οἱ γὰρ πολλοὶ τὴν μὲν ἀλήθειαν ἀγνοοῦσι, πρὸς δὲ τὴν δόξαν ἀποβλέπουσι»*. Σε μοντέρνα πολιτική-δημοσιογραφική γλώσσα αντί για τη λέξη *‘διαβολάς’* μπορούμε να διαβάσουμε *‘διαρροές’*, *‘φήμες’*, *‘σενάρια’*, *‘υποθέσεις’* ή άλλους ανάλογους όρους: το νόημα θα είναι το ίδιο. Οι πολλοί, χωρίς να ξέρουν ή να ενδιαφέρονται για την αλήθεια, αποβλέπουν μόνο στη δημιουργία εντυπώσεων (ή την κατασκευή *‘ειδήσεων’*).

ΑΚΟΥΣΑ Κυριακή μεσημέρι στο κρατικό ραδιόφωνο παλιό γνωστό στέλεχος της αριστεράς να μιλάει για διώξεις και παρανομία στη δικτατορία του Μεταξά, αλλά και στην πιο πρόσφατη χούντα. Όλοι οι διωγμοί ανθρώπων για τα *‘πιστεύω’* τους, από τον Νέρωνα και τον Διοκλητιανό μέχρι τον Μακάρθι και τον Πινοσέτ, καταδικάζονται ασυζητητί. Αναρωτιέμαι όμως, ως σκεπτόμενος (και πολύ μεταγενέστερος) πολίτης, αν καθεστώτα όπως εκείνο της 4^{ης} Αυγούστου θα έβρισκαν, έστω και επίπλαστο, λόγο ύπαρξης αν δεν υπήρχε στην *‘απέναντι πλευρά’* το δέος του ζοφερού σταλινικού μοντέλου. Ευτυχές γεγονός είναι ότι όσοι επεδίωξαν με τον ένα ή τον άλλο τρόπο να στρέψουν την πορεία της χώρας προς τα εκεί σήμερα απολαμβάνουν όλες τις ελευθερίες και τα προνόμια μιας δημοκρατικής χώρας. Ανάμεσά τους και το δικαίωμα να νοσταλούν τις θλιβερές εποχές που ζούσαν ως παράνομοι. Θα έδιναν άραγε οι ίδιοι ανάλογο δικαίωμα στους *‘απέναντι’* αν οι συνθήκες ήταν αντίστροφες;

ΓΙΑ ΝΑ ΜΗ μένουμε στον πολιτικό ζόφο, μου έκανε εντύπωση το διπλό σταυροκόπημα του Δημήτρη Σαλπιγγίδη μετά το τέρμα του σε βάρος του ΠΑΟΚ. Ευγνωμοσύνη ή αίτηση συγγνώμης για το ‘φιλοδώρημά’ του στην παλιά του ομάδα; Κύριος οίδε.

Η είδηση της ημέρας (2/10/2007)

ΠΡΙΝ ΑΡΚΕΤΑ χρόνια το Ραδιοφωνικό Ίδρυμα της Νότιας Αφρικής ανήγγειλε: ‘There is no news tonight’. Φαντάζομαι ότι αυτό θα αποτέλεσε από μόνο του είδηση. Σίγουρα ήταν καλύτερο από πολλές ‘ειδήσεις’ ιδίως νεοελληνικού τύπου. Τελικά ο πληθωρισμός σε όλα τα επαγγέλματα (είτε σε γιατρούς είτε σε δημοσιογράφους) μάλλον είναι αντιστρόφως ανάλογος της ποιότητας.

[Σημ. Το περιστατικό έχει δημοσιευθεί παλαιότερα στη στήλη *Notes and Queries* της εφημερίδας ‘*The Guardian*’. Όποιος ενδιαφέρεται για καλό αγγλικό χιούμορ μπορεί να αναζητήσει τη στήλη αυτή στη διεύθυνση www.guardian.co.uk και δεν θα χάσει].

Οδηγώντας στην Ελλάδα (2/10/2007)

ΤΙ ΜΠΟΡΕΙ να γράψει κανείς για τον οδηγό που μεσημεριάτικα προσπερνάει ανερχόμενος πάνω στο τυφλό ‘S’ του δρόμου για το Πανόραμα, στο ύψος του ‘Αγίου Λουκά’, από την αριστερή λωρίδα, τρία Ι.Χ. κι ένα φορτηγό χωρίς να δίνει σημασία αν βλέπει ή όχι απέναντι; Όσοι χρησιμοποιούμε καθημερινά τον δρόμο αυτό έχουμε δει πολλές φορές οχήματα να διακοσμούν τα δέντρα της στροφής, οριζόντια, κάθετα ή διαγώνια, σε ποικίλους βαθμούς βιαίας παραμόρφωσης, μεμονωμένα ή με παρτενέρ. Και τον ασυνείδητο ‘γιάπη’ να καλεί στο κινητό την οδική βοήθεια και να βλαστημάει την ώρα και τη στιγμή. Αν δεν είναι αναίσθητος ή τραυματίας σε κανένα φορείο.

Τελικά με λεφτά μπορείς να αποκτήσεις Μερτσέντες, όχι όμως και οδηγική συμπεριφορά. Βιβλία και κομπιούτερ, αλλά όχι

γνώσεις, και βέβαια ποτέ Παιδεία. Παρέες, αλλά σίγουρα όχι κοινωνική συνείδηση. Όσο για κοινό μυαλό, πού το πουλάνε αυτό το είδος;

Αι εκλογαί, των εκλογών... ω εκλογαί! (4/10/2007)

ΔΕΝ ΠΡΟΛΑΒΑΜΕ ακόμη να μάθουμε τα ονόματα των νέων υπουργών, και οι εφημερίδες (μερικές τουλάχιστον) βάλθηκαν να πιπιλίζουν και πάλι τη λέξη 'εκλογές'. Πριν από τρεις μόλις εβδομάδες ο 'αφέντης' λαός ψήφισε Βουλή και κυβέρνηση για τέσσερα χρόνια, όπως προβλέπει το Σύνταγμα. Ελπίζω η επόμενη πρόσκληση σε εκλογές να γίνει τον Αύγουστο του 2011 για τον Σεπτέμβριο του 2011, Θεού θέλοντος. Όχι νωρίτερα. Αν μάλιστα στην επικείμενη αλλαγή του εκλογικού νόμου προστεθεί και παράταση της κάθε κυβερνητικής θητείας στα πέντε χρόνια (όπως έχουν κάποιες λίγο πιο σοβαρές χώρες), ακόμη καλύτερα. Δεν έχουμε ως χώρα την πολυτέλεια να σπαταλούμε τον καιρό και τα χρήματά μας σε προ- και εκλογικές κομματικές προπονήσεις. Ούτε να κάνουμε ένα βήμα μπρος και δυο πίσω κάθε τρεις και λίγο.

Χορτάτος σκύλος και πίτα ολάκερη (5/10/2007)

ΕΝΩ ΑΚΟΥΓΟΝΤΑΙ, γράφονται και φημολογούνται πολλά για το ασφαλιστικό και για το αν έχει παρελθόν, παρόν ή μέλλον, και ενώ διάφορα κόμματα και συνδικάτα αποτάσσονται μετά βδελυγμίας τον διάλογο (κοινωνική ευαισθησία λέγεται αυτό στη μοντέρνα γλώσσα), παράλληλα τα δελτία ειδήσεων (5/10/2007) μας δείχνουν ότι στην ποιότητα ζωής τις 4 από τις 5 πρώτες θέσεις κατέχουν Σκανδιναβικές χώρες. Κανείς δεν λέει πόσες είναι οι ασφαλιστικές κρατήσεις και πόσοι οι φορολογικοί συντελεστές στις χώρες αυτές (π.χ. 40-60% στη Δανία), που τους

επιτρέπουν να αποδίδουν κοινωνικές παροχές δυσθεώρητες στους Μεσογειακούς λαούς. Μα τόσο ανόητοι είναι αυτοί οι άνθρωποι και πληρώνουν τέτοιους φόρους; Δεν έρχονται κι από δω να τους δείξουμε πώς είναι δυνατό να ζούμε κάτω από το όριο της φτώχειας και ταυτόχρονα να είμαστε πρώτοι στις εισαγωγές ούισκι; Ως τότε θα κοροϊδεύουμε εαυτούς και αλλήλους;

Προσωπικά δεδομένα και έγκλημα (6/10/2007)

ΦΑΙΝΕΤΑΙ ότι οι 'γνωστοί άγνωστοι' (όπως προσφυώς και προσφιλώς τους ονομάζουν τα 'Μέσα') είναι πιο γνωστοί απ' ό,τι νομίζαμε. Έτσι μόνο εξηγείται η άμεση επέμβαση της Αρχής Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, με την ομόθυμη συμπαραράσταση όλου του πολιτικού κόσμου, για τη συγκάλυψη της ταυτότητας του ληστή τραπεζίτης που ανήκε, λέει, 'στον αντιεξουσιαστικό χώρο'. Οι ιδιοκτήτες των αυτοκινήτων και καταστημάτων που ολοκαυτώνονται κάθε τόσο στο βωμό της 'αντιεξουσίας' δεν έχουν καμιά ανεξάρτητη αρχή και κανένα πολιτικό κόμμα να τους υποστηρίξει και να τους προστατέψει από τους 'θύτες'. Μήπως από δω και πέρα πρέπει να μιλούμε για 'ακατονόμαστους επώνυμους', για να είμαστε πιο κοντά στην αλήθεια;

Ελεύθερο επάγγελμα και γιατροί του ΕΣΥ (6/10/2007)

ΠΛΗΡΟΦΟΡΟΥΜΑΣΤΕ από τα Μέσα ότι το Υπουργείο Υγείας μελετά το ενδεχόμενο να επιτρέψει την άσκηση ελεύθερου επαγγέλματος σε γιατρούς πλήρους απασχόλησης του ΕΣΥ. Με άλλα λόγια, αντί να βελτιώσουμε την κατάσταση, την γυρίζουμε εκεί που ήταν πριν 26 χρόνια, με τα πρόσθετα αρνητικά στοιχεία του ιατρικού υπερπληθωρισμού και της αλλαγής των συνθηκών της 'αγοράς υγείας' που δημιουργήθηκε στο διάστημα αυτό. Οι λίγο παλαιότεροι από μας θυμόμαστε τις γενικές εφημερίες που άρχιζαν με όλες τις νοσοκομειακές κλίνες ήδη κατελημμένες από προσωπικούς πελάτες καθηγητών, διευθυντών και επιμελητών. Αντί

να θεσμοθετήσουμε τον χρηματισμό προκειμένου να εξασφαλισθεί η εισαγωγή ή η φροντίδα στη διάρκεια της νοσηλείας, τότε θα προωθήσουμε επιτέλους την **ενιαία ασφάλιση υγείας**, ανεξάρτητη από επαγγελματική δραστηριότητα και συνταξιοδοτική κάλυψη; Το ένα καλλιεργεί τις πελατειακές σχέσεις και τον αθέμιτο ανταγωνισμό στον ιατρικό χώρο, ενώ δεν εξαλείφει με κανένα τρόπο το 'φακελάκι'. Το άλλο προάγει την γνήσια ισότητα στην φροντίδα υγείας, ανάλογη με τις ιατρονοσηλευτικές ανάγκες του αρρώστου και όχι με το ταμείο στο οποίο ανήκει. Οι ασθένειες δεν κάνουν ταξικές διακρίσεις: αυτές τις κάνουν οι ασφαλιστές, οι οικονομολόγοι και οι πολιτικοί. Κάθε χρώματος, δυστυχώς.

Αριστείον ανδρείας (7/10/2007)

Ο ΚΥΡ-ΒΑΣΙΛΗΣ είναι απόμαχος πυροσβέστης. Σε μεγάλη ηλικία, με βαριά αναπνευστική νόσο, με καλεί κάθε τόσο στο σπίτι για να του γράφω τα φάρμακα και το οξυγόνο, μερεμέτια για τη μόνιμη δύσπνοιά του. Στην τελευταία επίσκεψη με δέχτηκε για πρώτη φορά στην κρεβατοκάμαρα αντί για το σαλόνι. Πρόσεξα στον τοίχο πάνω από την οικογενειακή κλίνη (μοναχική, μετά τον πρόσφατο θάνατο της συζύγου του) ένα κορνιζωμένο 'Αριστείον' της Ακαδημίας Αθηνών. Πριν τριάντα τόσα χρόνια, έλεγε το αρχαιοπρεπές επιγραμματικό κείμενο, διέσωσε κάποιον εγκλωβισμένο σε φλεγόμενο κτίριο. Στη στιγμή η κορνίζα εκείνη έγινε ένα μικρό παράθυρο στην ιστορία του αρρώστου μου. Η κώφωσή του δεν μου επέτρεψε να ζητήσω να μάθω λεπτομέρειες, αλλά με τη φαντασία μου τον είδα πάνω στην εκτέλεση του καθήκοντος, έναν ήρωα που ξέφυγε από τα όρια της καθημερινότητας. Μια εικόνα που το γηρασμένο, δυσπνοϊκό, τρεμάμενο παρουσιαστικό του δεν θα μου έφερνε ποτέ στο νου, που είναι εθισμένος σε 'ήρωες' χολυγουντιανού τύπου. Ίσως πρέπει να αναζητούμε στους αρρώστους μας εκείνο τον μοναδικό φεγγίτη που θα μας αποκαλύπτει το πραγματικό τους κόσμο. Έτσι θα τους σεβόμαστε και θα τους προσέχουμε λίγο περισσότερο.

Κινητά τηλέφωνα (9/10/2007)

ΘΥΜΟΥΜΑΙ την πρώτη φορά, πριν μερικά χρόνια, που είδα μια κατά πάντα σοβαρή μεσόκοπη Γερμανίδα, καθισμένη στην αίθουσα αναμονής του αεροδρομίου του Μονάχου, να μιλάει μόνη της, με ακροατή τον αέρα. Σκέφτηκα ότι κάποια βίδα θα της είχε χαλαρώσει, μέχρι που πρόσεξα το ακουστικό της και συνειδητοποίησα ότι χρησιμοποιούσε 'hands free'. Το θέαμα μας έχει γίνει πλέον οικείο. Αυτό που δεν παύει να είναι τελείως ανοίκειο είναι η κατάχρηση του κινητού τηλεφώνου (με ή χωρίς hands free), τόσο από πλευράς διάρκειας όσο και από πλευράς περιεχομένου των συνομιλιών. Το φαινόμενο παίρνει ιδιαίτερες διαστάσεις σε κλειστούς δημόσιους χώρους, όπως είναι τα μέσα συγκοινωνίας. Σήμερα, σε μια διαδρομή 20 λεπτών με αστικό λεωφορείο, παρακολούθησα (θέλοντας και μη) τον ατέρμονα μονόλογο μιας νεαρής που εξάντλησε τα οικογενειακά, αισθηματικά, εργασιακά, περιουσιακά και άλλα προβλήματά της, διανθισμένο με διάφορες χυδαιότητες και με πλήρη αδιαφορία για το ποιοί και πόσοι άλλοι την άκουγαν. Σκέφτηκα να της ζητήσω να βάλει ανοικτή ακρόαση, ώστε να γνωρίζουμε και οι υπόλοιποι τι ακριβώς γίνεται και να μη προσπαθούμε να μαντέψουμε από τα συμφραζόμενα. Δυστυχώς κατέβηκε από το λεωφορείο συνεχίζοντας τη συνδιάλεξη, κι έτσι δεν κατάφερα να μάθω τι σκόπευε να κάνει για εκείνο τον εργολάβο που έκτισε με πρόσοψη στο δικό της οικόπεδο και της έφαγε μέτρα. Κρίμα!

Γιατί γράφω (11/10/2007)

Σ' ΕΝΑ δοκίμιό του με τίτλο 'Why I Write' ο George Orwell, ο γνωστός συγγραφέας της 'Φάρμας των ζώων' και του '1984', ανέπτυξε το 1947 τι τον ωθούσε στο γράψιμο και ποιες αρχές ακολουθούσε. Θα ήταν υπερβολή να ισχυρισθώ ότι κάνω το ίδιο, αλλά βρήκα τις απόψεις του ενδιαφέρουσες. Αφού αρχίζει με την παραδοχή ότι, εκτός από τον βιοπορισμό, υπάρχουν τέσσερα

βασικά κίνητρα για το γράψιμο (εγωισμός, αισθητικός ενθουσιασμός, ιστορική παρόρμηση και πολιτικός σκοπός —με την ευρύτερη δυνατή έννοια), συνοψίζει τη δική του φιλοσοφία ως εξής:

«Αυτό που ήθελα περισσότερο τα τελευταία δέκα χρόνια ήταν να κάνω το πολιτικό γράψιμο τέχνη. Η αφετηρία μου είναι πάντα μια αίσθηση αδικίας. Όταν κάθομαι να γράψω ένα βιβλίο δεν λέω μέσα μου 'Θα δημιουργήσω ένα έργο τέχνης'. Το γράφω διότι υπάρχει κάποιο ψέμα που θέλω να ξεσκεπάσω, κάποιο γεγονός στο οποίο θέλω να τραβήξω την προσοχή, και η αρχική μου έγνοια είναι να βρω ακροατήριο. Δεν θα μπορούσα όμως να γράψω ένα βιβλίο, ούτε καν ένα μεγάλο άρθρο περιοδικού, αν δεν αποτελούσε συγχρόνως και μια αισθητική εμπειρία... Δεν μπορώ, και δεν θέλω, να εγκαταλείψω τελείως την άποψη για τον κόσμο που απέκτησα στην παιδική μου ηλικία. Όσο είμαι ζωντανός και γερός θα συνεχίσω να ενδιαφέρομαι ζωηρά για το στυλ του γραψίματος, να αγαπώ την επιφάνεια της γης, και να ευχαριστιέμαι με στέρα αντικείμενα και άχρηστες πληροφορίες».

Ο επιτυχημένος συγκερασμός του δίκαιου σκοπού με την καλλιτέπεια είναι δύσκολη τέχνη, που ξεχωρίζει τους καλούς από τους μέτριους γραφείς. Όποιος ενδιαφέρεται να διαβάσει ολόκληρο το δοκίμιο του Orwell, μπορεί να το αναζητήσει με τον αγγλικό του τίτλο στο Διαδίκτυο, απ' όπου και πήρα το απόσπασμα (η μετάφραση δική μου).

Ονειρική πραγματικότητα (12/10/2007)

ΓΙΑ ΟΣΟΥΣ έχουν ζήσει όλη τους τη ζωή με ψέματα, η αλήθεια είναι πικρή, σκληρή και γενικά δύσπεπτη. Βρίσκουν ευκολότερο να ξανακλείσουν τα μάτια, να τραβήξουν τις κουρτίνες πίσω από τις οποίες απολάμβαναν την ονειρική 'πραγματικότητα', ή να χώσουν το κεφάλι στην άμμο. Μοιάζουν με τον άνθρωπο του σπηλαίου στον Πλάτωνα που βγαίνει στο φως και στραβώνει.

Στην Ελλάδα το μεγαλύτερο δημόσιο ψέμα τα τελευταία 45 χρόνια είναι το ‘τζάμπα’. Αν μας δίνουν κάτι δωρεάν (π.χ. παιδεία, υγεία, κοινωνικές ασφαλίσσεις κτλ), *αυτό δεν σημαίνει ότι δεν έχει κόστος*. Κι αν για όλα τα πράγματα το πραγματικό κόστος έχει πολλαπλασιασθεί μέσα στα χρόνια αυτά, θα ήταν τραγικά αφελές (αν όχι γελοίο) να πιστεύει κανείς ότι το πραγματικό κόστος των ‘δωρεάν’ κοινωνικών αγαθών έχει παραμείνει στα επίπεδα του περασμένου αιώνα. Και όμως, με το παραμύθι αυτό κοιμάται και ξυπνάει ένας ολόκληρος λαός, χρόνια τώρα. Το ακόμη τραγικότερο είναι ότι οι υποτιθέμενοι υπεύθυνοι φορείς (π.χ. συνδικαλιστικά σωματεία και πολιτικά κόμματα, είτε είναι εξουσίας είτε απλώς φασαρίας) φροντίζουν να συγκαλύπτουν την αλήθεια που γνωρίζουν καλά και να συντηρούν το ψέμα του ‘τζάμπα’ διότι έτσι βολεύει: *Αλήθεια και Εξουσία δεν συμβιβάζονται*.

Κρυπτογραφική καθημερινότητα (13/10/2007)

ΚΑΛΩΣ ΜΑΣ ΗΛΘΑΝ τα νέα ομιλούντα λεωφορεία του ΟΑΣΘ. Για όσους ανήκουμε στην εποχή των εισπρακτόρων αποτελούν μια εκσυγχρονισμένη ανάμνηση των αναγγελιών τύπου ‘*Πλατεία Δικαστηρίων! Τέρμα τα μπλε εισιτήρια!*’ (για τους υπόλοιπους οι έξι αυτές λέξεις χρειάζονται αποκρυπτογράφιση). Ωστόσο τις προάλλες δεν μπόρεσα να κρατήσω ένα γέλιο όταν άκουσα την ‘*γλυκίονα μέλιτος*’ ηλεκτρονική φωνή να αναγγέλλει: ‘*Επόμενη στάση – Next stop: 424 Γενικό Στρατιωτικό Νοσοκομείο Έψιλον*’. Δύσκολο ήταν να ρωτήσει κάποιος αρμόδιος και να μάθει ότι το γράμμα Ε σημαίνει ‘Εκπαιδεύσεως’; Κι αν έλεγαν τη στάση ακόμη απλούστερα ‘Στρατιωτικό Νοσοκομείο’ (που είναι ήδη Πρώην, μια και μεταφέρθηκε); Χώρια που για τον ξενόφωνο ακροατή του ‘Next stop’ το υπόλοιπο μακρύ μήνυμα θα πρέπει να είναι τελείως ακατανόητο. Όπως κι εκείνο το ‘Ο.Ν.Ρ. Kavala’ που συναντά κανείς φεύγοντας από το Δερβένι προς ανατολάς. Υπάρχει ξένος που χωρίς θεία φώτιση θα μάντευε ότι σημαίνει ‘Old National Road’ (Παλαιά Εθνική Οδός);